

CYFARFOD	PWYLLGOR SAFONAU
DYDDIAD	28, IONAWR, 2013
TEITL	PROTOCOL RHODDION A LLETYGARWCH AELODAU
PWRPAS	ADOLYGU'R PROTOCOL
AWDUR	DILYS PHILLIPS, SWYDDOG MONITRO

Atodaf y dogfennau canlynol :

1. Yr adroddiad oedd gerbron y Pwyllgor ar 27, Tachwedd, 2012.
2. Protocol Rhoddion a Lletygarwch cyfredol.
3. Ffurflen Gofrestru Rhoddion a Lletygarwch
4. Drafft o Brotocol diwygiedig.

Yn ei gyfarfod ar y 27^{ain} o Dachwedd, penderfynodd y Pwyllgor ohirio'r ystyriaeth o'r Protocol Rhoddion a Lletygarwch gan ofyn am ymchwil i'r hyn sydd ar gael mewn cynghorau eraill ac awgrymiadau am brotocol diwygiedig.

O'r gwaith ymchwil a wnaed ymddengys mai ychydig o gynghorau sydd gyda phrotocol neu ganllawiau ffurfiol ar roddion a lletygarwch. O'r rhai sydd gyda phrotocol maent yn tueddu i ddilyn yr un patrwm gydag egwyddorion yn cael eu nodi ynddynt gydag enghreifftiau o'r fath o roddion neu lletygarwch na ellir ei dderbyn ac enghreifftiau o'r mathau o roddion a lletygarwch y gellir ei dderbyn

Rwyf wedi diwygio peth ar y Protocol (Atodiad 4) yng ngoleuni y gwaith ymchwil hwn. Rwyf wedi cynnwys gofynion y Côt Ymddygiad ym mharagraff 2 ac wedi gosod egwyddorion cyffredinol ym mharagraff 3.

Gofynnwyd i mi edrych ar wahoddiadau a dderbynnir yn rhinwedd swydd aelod, e.e. gwahoddiadau dinesig.

Mae'r Protocolau eraill yn rhestru'r canlynol fel rhoddion a lletygarwch y gellir eu derbyn.

- (a) Lletygarwch Dinesig gan awdurdod cyhoeddus arall.
- (b) Lluniaeth ysgafn mewn perthynas â chyfarfod, e.e. te, coffi, bisgedi.
- (c) Lletygarwch a dderbynnir yng nghyd-destun ymweliad neu gyfarfod allanol sydd wedi ei awdurdodi gan y Cyngor.

Gofynnir i'r Pwyllgor a ydynt yn fodlon fod y math hwn o letygarwch yn dderbyniol.

Mae'r diffiniad o rodd wedi ei newid er mwyn cyfarch sefyllfaoedd lle y cyflawnir gwaith neu nwyddau ond nad oes anfoneb yn cael eu cyflwyno.

Gofynnir hefyd am farn y Pwyllgor ar wrthod rhoddion. Mae'r protocol presennol yn awgrymu y dylid gwrthod rhodd. Gall hyn fod yn anodd iawn lle mae etholwr, dyweder, yn cyflwyno rhodd fel cydnabyddiaeth i gynghorydd. Y dewis arall fyddai cynnwys yn y protocol cymal sydd yn nodi os nad yw yn ymarferol i ddychwelyd y rhodd, y dylid ei gyflwyno i elusen, e.e. ar gyfer raffl.

Gofynnwyd i mi ystyried sut i roi cyhoeddusrwydd i'r protocol a'r gofrestr ond heb fynd cyn belled a gosod y gofrestr ar y we. Dylid nodi fod y gofrestr yn gyhoeddus ac y byddai yn cael ei datgelu pe byddai rhywun yn gwneud cais amdani.

Mae'n anodd gwybod faint o roddion neu gynigion o letygarwch sydd yn cael eu rhoi i gynghorwyr. Ar yr un pryd mae yn anodd bod yn sicr bod pob cynghorydd yn llwyr ymwybodol o pa bryd mae angen cofrestru rhodd neu letygarwch. Mae'r Côd Ymddygiad yn nodi mai dim ond y rhoddion neu letygarwch sydd yn werth mwy na £25 sydd angen eu cofrestru, ac fe allai hyn fod yn gyfrifol am y nifer isel o gofrestriadau.

Os yw'r pwyllgor yn awgrymu newidiadau i'r protocol, bydd angen iddo gael ei fabwysiadu gan y Cyngor llawn a bydd cyfle i'w dynnu i sylw yr holl aelodau. Gellir hefyd ystyried gwneud archwiliad achlysurol neu anfon ffurflen gofrestru i bob aelod, dyweder, unwaith y flwyddyn. Mae ambell gyngor yn gweithredu trefn o gyflwyno'r gofrestr i sylw'r Pwyllgor Safonau yn achlysurol er mwyn ei chadw dan adolygiad.

ARGYMHELLIAD.

- (a) Gofynnir am farn y Pwyllgor ar y protocol diwygiedig.
- (b) Gofynnir am farn y Pwyllgor ar y dull o ddod ar protocol i sylw'r cynghorwyr.
- (c) Gofynnir am farn y Pwyllgor ar y ffurflen.

PROTOCOL RHODDION A LLETYGARWCH - AELODAU

1. Cyflwyniad

- 1.1 Dylech drin unrhyw gynnig o rodd neu letygarwch a wneir i chi'n bersonol gyda'r gofal mwyaf. Rydych yn gyfrifol am unrhyw benderfyniad i dderbyn rhodd neu letygarwch, a gall eich enw da ac enw da'r Cyngor gael ei beryglu wrth i chi dderbyn rhodd neu letygarwch amhriodol.
- 1.2 Nid yw'n bosib llunio rheolau pendant a fydd yn addas ar gyfer pob achlysur ond mae'r protocol yma yn cynnig canllawiau i'ch cynorthwyo i wneud penderfyniad.

2. Y Gyfraith

- 2.1 Mae derbyn llwgr wobr yn drosedd. Os profir eich bod wedi derbyn rhodd, benthyciad, ffi, gwobr neu fantais gan rywun sy'n ceisio contract gyda'r Cyngor byddai'n rhaid i chi (a'r sawl wnaeth y cynnig) brofi nad ydych wedi ymddwyn yn anonest.
- 2.2 Mae'r Côt Ymddygiad aelodau yn dweud "Rhaid i chi osgoi derbyn rhoddion oddi wrth neb, na lletygarwch (ac eithrio lletygarwch swyddogol, megis derbyniad dinesig neu weithio dros ginio, a awdurdodir yn briodol gan eich awdurdod) na buddiannau materol neu wasanaethau i chi eich hun neu i unrhyw berson os byddai gwneud hynny'n eich rhoi o dan rwymedigaeth amhriodol, neu os gallai'n rhesymol ymddangos fel pe bai'n gwneud hynny."

"Rhaid i chi beidio â defnyddio neu geisio defnyddio yn eich capasiti swyddogol neu fel arall, beidio â defnyddio neu geisio defnyddio eich safle yn amhriodol i roi neu i sicrhau mantais yn eich hun neu i unrhyw berson arall, neu i greu neu i osgoi anfantais i chi eich hun neu i unrhyw berson arall."

"Rhaid i chi, o fewn 28 o ddiwrnodau ar ôl i chi gael cynnig unrhyw rodd, lletygarwch, buddiant materol neu fantais faterol, sy'n werth mwy na £25, ddarparu hysbysiad ysgrifenedig ar gyfer swyddog monitro eich awdurdod yn nodi bodolaeth a natur y rhodd honno, y lletygarwch hwnnw, y buddiant materol hwnnw neu'r fantais faterol honno. Rhaid i chi gofrestru cynnig o'r fath pe derbyniwch ef ai peidio."

3. Egwyddorion.

- 3.1 Rhwymedigaeth amhriodol – Ni ddylid byth dderbyn rhodd neu letygarwch fel gwobr neu anogaeth i weithredu mewn ffordd arbennig fel cynghorydd na fel modd o brynu dylanwad.

- 3.2 Budd i'r Cyngor – Dylid ond derbyn rhodd neu letygarwch os daw budd i'r Cyngor o wneud hynny. Dylai'r budd fod cymesur â'r rhodd.
- 3.3 Camddehongli – Ni ddylid derbyn rhodd neu letygarwch pe byddai gwneud hynny yn gadael y Cyngor neu'r aelod yn agored i gyhuddiad o gamymddwyn. Nid yn unig mae'n rhaid ymddwyn yn briodol, mae'n rhaid i aelodau hefyd gael eu gweld yn ymddwyn yn briodol.
- 3.4 Deisyfu rhodd neu letygarwch – Ni ddylid byth ofyn am neu wahodd rhodd neu letygarwch mewn cyswllt a rôl aelod fel cynghorydd.

4. Rhoddion

- 4.1 Mae “rhodd” yn cynnwys nwyddau a gwasanaethau am ddim, y siawns i brynu nwyddau/gwasanaethau gyda gostyngiad neu ar dermau nad ydynt ar gael i'r cyhoedd, neu siawns i brynu nwyddau/gwasanaethau nad ydynt ar gael i'r cyhoedd. Dylid bod yn wyliadwrus o sefyllfaoedd lle archebir gwaith neu nwyddau ond nad oes anfoneb yn cael ei chyflwyno.
- 4.2 Cewch dderbyn rhoddion dinesig ar ran y Cyngor. Nid yw'r protocol hwn yn berthnasol i'r fath roddion ac nid oes rhaid eu cofrestru 'chwaith.
- 4.3 Ni ddylech dderbyn rhoddion personol, sy'n berthnasol i'ch safle fel aelod neu'n codi ohono, gan unrhyw un. Serch hynny, mae'n iawn i chi gadw rhoddion bychan a dinod megis beiros, dyddiaduron a.y.b. Hefyd gallwch dderbyn gwobrau raffl.
- 4.4 Dylech wrthod unrhyw rodd a gynigir i chwi, neu i aelod o'ch teulu agos, gan unrhyw berson neu gorff sydd yn gwneud, neu sydd yn dymuno gwneud, busnes gyda'r Cyngor neu sy'n ceisio penderfyniad gan y Cyngor.
- 4.5 Wrth wrthod rhodd dylid dweud yn gwrtais ond yn gadarn wrth y cynigydd pa weithdrefnau a safonau sy'n weithredol o fewn y Cyngor. Os anfonir rhodd o'r fath :
- rhaid ei dychwelyd yn syth i'r anfonwr gydag eglurhad.
 - dylid cofrestru derbyn a dychwelyd y rhodd os yw yn werth dros £25.
 - lle bo cynigydd yn mynnu eich bod yn derbyn rhodd, rhaid i chi gysylltu â'r Swyddog Monitro am gyngor ynglŷn â'r modd i weithredu?

5. Lletygarwch

- 5.1 Ni ddylech dderbyn lletygarwch gan berson neu gorff sydd yn, neu'n sy'n dymuno, gwneud busnes gyda'r Cyngor, neu sy'n ceisio penderfyniad gan y Cyngor.

- 5.2 Ni ddylech dderbyn cynigion o letygarwch oni bai fod gwir angen i gyfrannu gwybodaeth neu gynrychioli'r Cyngor yn y gymuned.
- 5.3 Dylech osgoi lletygarwch mewn sefyllfaoedd lle mai chi fydd yr unig westai.
- 5.4 Ni ddylech dderbyn cynigion i fynychu achlysuron cymdeithasol neu chwaraeon oni bai eu bod yn rhan o fywyd y gymuned neu fod disgwyl i'r Cyngor gael ei gynrychioli yno.
- 5.6 Lle bydd angen ymweliadau fel rhan o'r broses o wneud penderfyniadau, dylech sicrhau bod y Cyngor yn ariannu'r ymweliadau hynny er mwyn diogelu tegwch y penderfyniadau sydd yn deillio ohonynt.
- 5.7 Bydd yn dderbyniol i chi dderbyn lletygarwch trwy fod yn bresennol mewn cynadleddau a chyrsgiau perthnasol lle bydd yn amlwg mai corfforaethol ac nid personol yw'r lletygarwch, lle bydd y Cyngor yn rhoi caniatâd ymlaen llaw a lle sicrhau y Cyngor na chyfaddawdir unrhyw benderfyniadau gan y Cyngor.
- 5.8 Medrwch dderbyn lluniaeth arferol mewn cysylltiad â'ch gwaith fel aelod (te, coffi, bisgedi a.y.b).

6. Cofrestru

- 6.1 O dan Gôd Ymddygiad y Cyngor mae'n rhaid i chi gofrestru unrhyw rodd neu letygarwch a gewch sy'n werth dros £25. Hefyd dylech gofrestru unrhyw gynnig yr ydych yn ei wrthod ac sy'n werth dros £25.
- 6.2 Cedwir y gofrestr rhoddion a lletygarwch gan y Swyddog Monitro a dylid ei hysbysu'n ysgrifenedig o unrhyw rodd neu letygarwch a dderbynnir neu a wrthodir sy'n werth dros £25. Bydd y gofrestr ar gael i'r cyhoedd ei archwilio.
- 6.3 Rhaid cofio mai ffigwr ar gyfer cofrestru yw £25 ac nid yw'n golygu'n angenrheidiol y medrwch dderbyn unrhyw rodd neu letygarwch sy'n werth llai na hynny. Rhaid i chi ystyried yn ofalus bob cynnig beth bynnag fo'i werth.

7. Swyddog Monitro

- 7.1 Os oes gennych amheuaeth ynglŷn ag unrhyw gynnig, dylech ofyn am gyngor y Swyddog Monitro.